

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

részitélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.448/2021/7.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: 1000. sz. Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Dantesz Péter Antal ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Törös Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Törös Judit ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla, 3.Pf.20.067/2021/11/II. számú közbenső ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 2.P.22.623/2020/6. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályon kívül helyezi,

- az elsőfokú bíróság ítéletét az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő szerződéses kikötések tisztességtelenségének megállapítására irányuló keresetet elutasító részében helybenhagyja,

- a kezelési költségre és a teljes perkoltségre vonatkozó részében az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően helyezi hatályon kívül, és e körben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a felperesnek 254.000 (kétszázötvennégyezer) forint, az alperesnek 324.000 (háromszázhuszonnégyezer) forint felülvizsgálati eljárási költsége merült fel.

Az alperes 3.430.000 (hárommillió-négyszázharmincezer) forint általa megfizetett felülvizsgálati eljárási illeték visszatérítését kérheti.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes jogelődje, az E..... E..... L..... K..... B..... R..... (a továbbiakban: alperes) 2005. május 30-i keltezéssel „Ügyféltájékoztató a devizahitelek kockázatairól a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete ajánlása alapján” elnevezésű dokumentumot (a továbbiakban ügyféltájékoztató) állított össze.

[2] A felperes 2007. január 26-án az alpereshez kölcsönkérelmet nyújtott be. Az általa aláírt kölcsönkérelem 6. oldala tartalmazta a kölcsönigénylő nyilatkozatát arról, hogy az „Ügyféltájékoztató a devizahitelek kockázatairól” szóló kiadványban foglaltakat megismerte, továbbá az abban foglaltak alapján tudomásul vette, hogy a devizában nyilvántartott kölcsönök a forintban nyilvántartott kölcsönökhöz képest magasabb kockázatot jelentenek, tekintettel az esetleges árfolyamváltozásokra.

[3] Az ügyféltájékoztató összefoglalta a devizahitelek kapcsán mérlegelendő tényezőket: a vételi-eladási árfolyam különbsége, az árfolyamváltozás, kamatváltozás lehetőségét bontásban. Külön felhívta a figyelmet arra, a hitelfelvételi döntés előtt érdemes szem előtt tartani, hogy hosszútávon a forint kamatláb várható csökkenése, illetve a deviza kamatlábak potenciális növekedése jelentősen mérsékelheti a deviza alapú hitelek jelenlegi előnyét. Jelenleg mind az eurózónában, mind Svájcban rendkívül alacsonyan, történelmi mélypontra van a kamatszint. A múltbeli adatokból kiindulva középtávon deviza kamatemelésre is lehet számítani. A kamatemeléssel párhuzamosan vagy ettől függetlenül is bekövetkezhet a forint árfolyamának gyengülése. Az ügyféltájékoztató táblázatos formában példával szemléltette a kamatszint változás és az árfolyamváltozás összeadó hatását a törlesztőrészletre.

[4] A felperes mint adós és az alperes mint hitelező 2007. február 20-án közjegyzői okiratba foglaltan három deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek, összesen 31.105.000 forintnak megfelelő CHF kölcsön tárgyában.

[5] A kölcsönszerződések 3.7. pontja azonosan tartalmazta, miszerint az adós az igénybe vett kölcsön összege után a folyósítás időpontjától havonta a bank által egyoldalúan változtatható mértékű kezelési költséget köteles fizetni, amelynek induló mértéke 1,9%.

[6] Az egyes szerződések azonos megszövegezésű rendelkezése szerint (A/I.4.3.1., B/I.6.1.4., illetve B/II.8.3.1. pont) az adós a fizetési kötelezettségét legkésőbb a tartozás esedékességének napján érvényes, a hitelező által az adott devizanemben meghatározott és az üzletszabályzatban rögzítettek szerint közzétett deviza eladási árfolyamon köteles teljesíteni úgy, hogy a forint ellenérték legkésőbb az esedékesség napján az itt megjelölt számlán rendelkezésre álljon. A hitelező az esedékesség napján a jelen pontban meghatározott árfolyamon számítja az adós nyilvántartási devizanemben meghatározott fizetési kötelezettségeit forintra, és ezen összeggel megterheli a forint hitel számolási számlát, egyidejűleg jóváírja azt az adós devizatörlesztéseinek nyilvántartására szolgáló számláján.

[7] A szerződések „kockázatfeltáró nyilatkozat” címet viselő (A/I.9., illetve B/III.16.) pontjában az adós kijelentette, hogy a kölcsön kockázataival kapcsolatban az erre vonatkozó, a hitelező által részére nyújtott részletes tájékoztatást megismerte, megértette, a devizahitel igénybevételével együtt járó és kizárólagosan őt terhelő kockázatokkal tisztában van, tudomása van különösen az árfolyamkockázatról, hogy az előfinanszírozási időszak és a futamidő alatt a forintnak a svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása (azaz a folyósításkor érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése) esetén, a devizában megállapított törlesztő részletek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vette, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben viseli, kijelentette továbbá, hogy az árfolyamkockázatból adódó lehetséges hatásokat alapos megfontolás tárgyává tette, és a kockázatot fizetőképességének és vagyoni helyzetének megfelelően mérlegelve vállalta, hogy a bankkal szemben igényt az árfolyamkockázatból eredően nem érvényesít.

[8] Az alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) alapján az elszámolást elkészítette, az felülvizsgáltként minősül.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[9] A felperes módosított keresetében – többek között – annak megállapítását kérte, hogy a felperes és az alperes jogelődje között 2007. február 20. napján létrejött 60792455 számú kölcsönszerződés A/I.3.7. pontja, A/I.4.3.1. pontjának „tartozás esedékességének napjának” fordulata és A/I.9. pontja, a 60798602 számú kölcsönszerződés B/I.3.7. pontja, B/I.6.1.4. pontjának „tartozás esedékességének napjának” fordulata, és B/III.16. pontja, valamint a 60799517 számú kölcsönszerződés B/I.3.7. pontja, B/I.8.3.1. pontjának „tartozás esedékességének napjának” fordulata, és B/III.16. pontja tisztességtelen, ezért a szerződések

érvénytelenek. Álláspontja szerint a szerződésekben az árfolyamkockázat fogyasztó általi korlátlan viselésére és a kezelési költségre vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenek, ennél fogva a szerződések érvénytelenek. Kérte a szerződések érvényessé nyilvánítását, megjelölve az egyes szerződések tekintetében a felperes fennálló tartozásának általa számított összegét.

[10] A felperes vitatta, hogy az alperes az ügyféltájékoztatót átadta a részére, illetve, hogy annak tartalmát megismerhette. Állította, hogy az átláthatóság követelményének a kockázatteljesítés nem felelt meg, mert az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-51/17. számú ítéletének 83. pontjában kifejtettekből következően az árfolyamrészre, egyoldalú hiteldíj emelésre és az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételek együttes (kumulatív) hatásának értékelését az utóbb hatályba lépett DH törvények figyelmen kívül hagyásával kell elvégezni, és azt kell vizsgálni, hogy a szerződéskötéskor átláthatta-e fizetési kötelezettsége alakulását, megváltozásának működési mechanizmusát.

[11] A kezelési költség tisztességtelenségét arra hivatkozással állította, hogy sem a kölcsönszerződések, sem az üzletszabályzat nem tartalmazza azon konkrét szolgáltatás megnevezését, amelynek ellentételezését az alperes kezelési költség formájában elvárhatná.

[12] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az árfolyamkockázattal kapcsolatban előadta, hogy az alperes a kölcsönszerződésben vállalt árfolyamkockázatról alapvetően három tájékoztatást adott felperesnek, az ügyféltájékoztatóban, a hitelkérelemben és a szerződésekbe foglaltan.

[13] A kezelési költséggel kapcsolatban hangsúlyozta, a kölcsönszerződés alapvető szolgáltatási tartalmát egyfelől a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) általános szabályai, másfelől a kölcsönszerződés megkötésekor hatályos, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) és az egyéb szektorális jogszabályok határozzák meg. Az alperes az rHpt.-ben meghatározott kölcsönnyújtási szolgáltatások definíciójával összhangban a kölcsönszerződések 3.7. pontjában meghatározott átalánydíjas kezelési költséget a kölcsönszerződés nyilvántartásával, elszámolásával, figyelemmel kísérésével, ellenőrzésével, behajtásával, illetve forrás finanszírozásával kapcsolatos szolgáltatásaiért számította fel. A kezelési költség jelentése és tartalma a kölcsönszerződésben az átlagos fogyasztó számára nem kérdéses, a jogszabályok is nevesítik a kezelési költséget.

Az elsőfokú ítélet és a másodfokú közbenső ítélet

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította.

[15] Határozata indokolásában megállapította, az alperes által csatolt kölcsönkérelemben a felperes kijelentette és aláírásával is igazolta, hogy az ügyféltájékoztatóban foglaltakat megismerte és tudomásul vette. Ebből következően nincs jelentősége annak, hogy az ügyféltájékoztatót a felperes aláírta-e vagy sem. Az alperes a szerződés működési mechanizmusáról érthető és világos felvilágosítást adott, és már a szerződés megkötését megelőzően tájékoztatta a felperest a devizakölcsönök hosszú távú kockázatairól.

[16] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy ugyancsak alaptalanul hivatkozott a felperes a kezelési költségről szóló feltétel tisztességtelenségére. Az EUB C-621/17. számú ítélete alapján nem ütközik a világos és érthető megfogalmazás követelményébe, ha a kezelési költséggel kapcsolatos rendelkezések nem határozzák meg a költség kiszámításának módját, illetve nem részletezik az érintett összegek ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatást. A szerződésekben a kezelési költségre vonatkozó feltétel – mint a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződéses kikötés – világos és érthető, ezért a tisztességtelensége nem vizsgálható. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint annak 1,9%-os mértéke nem minősül a kölcsön összegéhez képest aránytalannak, sem eltúlzott mértékűnek, azt költségátalányként az alperes jogszerűen számította fel.

[17] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta és megállapította, hogy a felperes és az alperes között 2007. február 20. napján létrejött kölcsönszerződések keresetben megjelölt (jelen határozatban ismertetett) kikötései tisztességtelenek, ezért mindhárom kölcsönszerződés érvénytelen.

[18] Határozata indokolásában rögzítette, az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azonban fellebbezett döntésével és annak jogi indokaival nem értett egyet.

[19] Bár az árfolyamkockázat tekintetében az elsőfokú bíróság azt helytállóan állapította meg, hogy a felperes az ügyféltájékoztatót megkapta, annak tartalma értékelésekor azonban téves álláspontot foglalt el. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, az alperes által nyújtott tájékoztatásból nem derül ki világosan, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa. Annak alapján a felperes alappal feltételezhette, hogy az árfolyamingadozás hosszabb távon kiegyensúlyozott képet mutat, miközben arra nézve nem kapott figyelmeztetést, hogy a forint árfolyamának esetleges súlyos leértékelődése a szerződés teljesítését gazdaságilag elnehezíti. A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a konkrét szerződési feltételeket és a kockázatfeltárás megfelelőségét a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.015/2021/15. jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) alapján kellett megítélni.

[20] A másodfokú bíróság emellett kifejtette azt is, függetlenül attól, hogy az egyoldalú módosítás és az árfolyamrész alkalmazásáról szóló feltételeket a DH törvények utóbb tisztességtelennek minősítették, a három szerződési feltétel együttes hatása mellett a fogyasztó nem láthatta át, hogy a fizetési kötelezettségének módosulása mely feltételre vagy feltételekre vezethető vissza. Nem volt ezért abban a helyzetben, hogy a fizetési kötelezettségét, illetve annak változási mechanizmusát előre lássa, vagy azt utóbb ellenőrizni tudja.

[21] A tájékoztatás ezért nem volt világos és érthető, de annak tisztességtelensége csak abban az esetben állapítható meg, ha a feltétel a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenségek okoz. Ezt a másodfokú bíróság a perbeli esetben azért látta megállapíthatónak, mert az nem biztosít a fogyasztó számára egyoldalú, forintra való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. Miután a szerződés értelmében az árfolyamváltozás vis maior jellegű ingadozása is a felperesre hárul, hiszen a felperes a szerződés megkötésekor ilyen okokra is kiterjedően vállalta az árfolyamkockázatot, nincs lehetősége a bíróságnak arra, hogy

az rPtk. 241. §-a szerint módosítsa a felek szerződését. Mindezért alappal feltételezhető, hogy a felperes egyenrangú tárgyalási helyzetben, az alacsonyabb kamat érdekében ilyen feltételeket nem fogadott volna el.

[22] A kezelési költség tekintetében az ítéletábra megállapította – szemben az elsőfokú ítéletben írtakkal – a kezelési költség nem minősül a főszolgáltatás ellenértékének, a tisztességtelensége vizsgálható. Rögzítette, kölcsönszerződés esetén a szolgáltatás ellenértéke a kamat, ezen túlmenően díj csak abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a bank a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó szolgáltatást nyújt. Az alperes által hivatkozott szolgáltatások abban az esetben sem alkalmasak a kezelési költségről szóló feltétel világosságának és érthetőségének a meghatározására, ha azokat ilyen szolgáltatásnak kellene tekinteni. Semmi nem indokolja ugyanis, hogy a bank az adminisztratív szolgáltatások ellenértékét a fogyasztóra a kölcsönösszeg százalékos mértékében és devizában terhelje. A bank ezáltal az állított költségei változása nélkül is árfolyamnyereségre tehet szert a fogyasztó hátrányára.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[23] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Állította, a jogerős határozat az rPtk. 209. § (1), (2), (5) és (6) bekezdéseibe ütközik.

[24] Az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás átláthatósága tekintetében hangsúlyozta, annak nem előfeltétele, hogy a fogyasztó a szerződés megkötése előtt a hiteleinek teljes költségét ki tudja számolni abban az értelemben, hogy tételesen előre tudja a törlesztés során fizetendő összegeket. Ez deviza alapú kölcsön esetén fogalmi képtelenség. Amennyiben pedig ez nem elvárás, úgy pl. az árfolyamrésszel összefüggő hibás tájékoztatás nem teszi a kölcsönszerződés egészére kiható módon tisztességtelenné a banki tájékoztatást. A DH1 törvényben semmisnek, illetve vélelmezhetően semmisnek nyilvánított kikötések a deviza alapú kölcsönszerződések egészének teljesítését nem zárták ki, a szerződés a részleges érvénytelenség ellenére köti a feleket. A Kúria ítélezési gyakorlata is következetes abban, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással és az árfolyamrés alkalmazásával összefüggő tisztességtelen tájékoztatás tényének nem tulajdonít jogi jelentőséget akkor, ha az árfolyamkockázatra vonatkozó banki tájékoztatás körülményeit, követelményeinek teljesülését vizsgálja.

[25] A kezelési költség vonatkozásában az alperes változatlanul állította, az a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát adó főkötelezettségre vonatkozik, így tisztességtelensége nem vizsgálható; a kezelési költség a kölcsönszerződés nyilvántartásával, elszámolásával, figyelemmel kísérésével, ellenőrzésével, behajtásával, illetve forrás finanszírozásával kapcsolatos adminisztratív szolgáltatások árát állapítja meg, így ár-érték arányt határoz meg, ezért a megfelelése nem vizsgálható. Mivel a kezelési költséget, annak felszámítását több jogszabály is lehetővé tette, a tisztességtelensége azért sem vizsgálható, mert a szerződés ezen kikötése jogszabályi rendelkezéseket tükrözi.

[26] A kezelési költség devizában történő meghatározása körében hangsúlyozta, ahogyan arra az rHpt. utóbb módosított 210. § (5a) bekezdése is rámutat, a hitelezőnek ún. forrás

biztosítási költsége van, deviza alapú hitelszerződés esetén pedig a forintosításig a forrást devizában kellett folyamatosan biztosítani. E költségek nem egy konkrét kölcsönügyletkez kapcsolódnak, így mértékük nem határozható meg egy adott ügylet kapcsán.

[27] Az alperes előadta, amennyiben a kezelési költség tisztességtelensége mégis vizsgálható lenne, az álláspontja szerint értékarányossági szempontból tisztességes. A felülvizsgálati kérelmében feltüntette a kölcsönszerződés azon rendelkezéseit, amelyek álláspontja szerint egyértelműen és világosan meghatározzák a kezelési költség ellenében teljesített banki szolgáltatásokat. Az összecszerűsége vonatkozásában – egyezően a fellebbezési ellenkérelemben általa előadottakkal – hivatkozott az MNB honlapján elérhető tájékoztatásra, amelyet összevetett a perbeli két szerződéssel, amiből azt a következtetést vont le, ha az MNB által alkalmazott THM mértékből kivonjuk a költségek mértékét, a különbözet nem tér el kimagaslóan a per tárgyát képező szerződések szerinti százalékos értékektől, így az nem aránytalan.

[28] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályában fenntartását kérte, utalva annak mindenben helytálló indokaira.

A Kúria döntése és jogi indokai

[29] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból jogszabálysértőnek találta. A felülvizsgálati eljárás tárgyát egyrészt a tájékoztatás tisztességtelenségére alapított, az árfolyamkockázat viselését kizárólag a felperesre telepítő szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének kérdése, másrészt a kezelési költséget előíró rendelkezés tisztességtelenségének megítélése képezte.

[30] A Kúria hangsúlyozza, az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem (értelemszerűen) nem támadta a jogerős közbenső ítélet – elsőfokú ítélettel egyező – azon megállapítását, miszerint a felperes az ügyféltájékoztatót a szerződés megkötése előtt megismerte. Az alperes által nyújtott árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségét ezért a Kúriának a hitelkérelem és a szerződés vonatkozó pontjai mellett az ügyféltájékoztató tartalmát is figyelembe véve kellett megítélni.

[31] A Kúria előrebocsátja, az alperes jogelődje által a jelen perben vizsgálandó tájékoztatás megfelelősége tekintetében már több határozatában is állást foglalt, és azt kellően részletesnek, áttekinthető szerkezetűnek, egyértelmű és érthető tartalmúnak minősítette, hangsúlyozva az ügyféltájékoztató szemléltető, részletes, informatív szöveges magyarázatot adó, közérthető tartalmát (pl. Pfv.VII.20.974/2019/5., Gfv.VII.30.088/2020/10.). A Kúria az alperesi kockázatfeltárással kapcsolatos határozatának egy része már a jogerős közbenső ítéletben is hivatkozott JPE határozat meghozatalát követően született (Gfv.VI.30.294/2021/7.; Pfv.VIII.20.783/2021/6.). A Kúria ezen utóbbi, precedensképes határozataiban a perbelivel megegyező árfolyamkockázati tájékoztatást a 2/2014. PJE határozatnak a JPE határozattal kiegészített, pontosított és konkretizált szempontrendszer alapulvételével megítélve is azt állapította meg, hogy az a JPE határozatban adott kötelező értelmezésnek is megfelel, ezért a Kúria által korábban is követett joggyakorlat a jogegységi hatályú JPE határozatot követően is fenntartható. Ennek megfelelően a hivatkozott

döntésekben részletesen kifejtettek szerint az alperes által a felperesnek adott árfolyamkockázati tájékoztatás alapján a felperes a szerződéskötést megelőzően tudomást szerezhetett a külföldi devizában való finanszírozás kockázatairól, valamint az árfolyamkockázat viselésének vállalása alapján – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó mércéjével mérve – nem csak azt vehette számításba, hogy a perbeli szerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, hanem fel kellett ismernie annak lényegét, a fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy kockázatviselésének nincs felső határa, tehát az korlátlan [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1) és (2) bekezdés; 2/2014. PJE határozat, 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és azt értelmező EUB C-186/16. és C-51/17. számú ítéletek].

[32] A másodfokú bíróság az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás – álláspontja szerint nem kielégítő – tartalmán túl abból az okból is tisztességtelennek találta az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő szerződéses rendezkedéseket, mert úgy ítélte meg, hogy az egyoldalú módosítás és az árfolyamrész alkalmazásáról szóló kikötéseknek az árfolyamkockázattal együttes hatása mellett a fogyasztó nem láthatta át a fizetési kötelezettségei alakulását, illetve azt, hogy annak módosulása mely feltételre vagy feltételekre vezethető vissza. A Kúria e tekintetben sem értett egyet a jogerős közbenső ítéletben kifejtett állásponttal.

[33] A másodfokú bíróság által helytállóan hivatkozottak szerint az EUB C-51/17. ítéletének 83. pontja értelmében a szerződési feltételek világosságát és érthetőségét a szerződés megkötésekor fennálló körülmények alapján kell értékelni, függetlenül a nemzeti jog utóbb bekövetkező, ex tunc jogalkotásától. Ebből azonban – szemben a jogerős határozatban írtakkal – nem következik automatikusan, hogy az elszámolás során egyébként orvosolt árfolyamrész alkalmazása és az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelen szabályozása önmagában, minden további vizsgálat nélkül átláthatatlanná tette a szerződés megkötésekor a felperesre háruló kockázatokat. Az árfolyamkockázat mint az adott szerződéstípus jellegadó sajátossága a fenti rendelkezésektől függetlenül is fennállt. Amennyiben az EUB úgy ítélte volna meg, hogy ezen tisztességtelen szerződési feltételek és az árfolyamkockázat együtt eleve kizárta a szerződés gazdasági következményeinek átlátását, úgy nem adott volna szempontokat a nemzeti bíróság számára az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességességének megítéléséhez. Ezzel azonosan foglalt állást a Kúria a Gfv.VI.30.226/2021/9. és a Gfv.VII.30.286/2020/5. számú határozataiban.

[34] Az adott ügyben az ügyféltájékoztató a felperes fizetési kötelezettségét együttesen befolyásoló tényezők kumulatív hatását is figyelembe véve kellő részletességű volt. A devizahitelek kapcsán mérlegelendő tényezők körében külön címekre bontva szerepeltette és magyarázta a vételi és eladási árfolyam különbségét (az árfolyamrész), az árfolyamváltozást és a kamatváltozás lehetőségét. Kifejezetten felhívta a figyelmet a kamatemeléssel párhuzamosan vagy attól függetlenül is bekövetkező árfolyamváltozás lehetőségére és adott esetben együttesen érvényesülő hatására. Mindebből a felperes felmérhette és megérthette, hogy a fizetési kötelezettségi alakulását az árfolyamváltozás mellett, illetve attól függetlenül is más tényezők is befolyásolják, illetve befolyásolhatják, amelyeknek összeadóó hatását számszaki példával is bemutatta az alperes.

[35] Figyelemmel arra, hogy az alperes tájékoztatása a fentebb kifejtettek értelmében világos és érthető volt, a deviza alapú szerződés jellegadó szolgáltatásának minősülő, az

árfolyamkockázatot a felperesre mint fogyasztóra telepítő rendelkezésre nem alkalmazhatók a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések [2/2014. PJE határozat 1. pont]. Mindezekre tekintettel a jogerős közbenső ítélet az árfolyamkockázati tájékoztatás tekintetében sérti az rPtk. 209. § felülvizsgálati kérelemben hivatkozott rendelkezéseit.

[36] A kezelési költséggel összefüggésben a Kúria elsődlegesen azt hangsúlyozza, alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy annak tisztességtelensége nem vizsgálható az rPtk. szerződéskötéskor hatályos (5), utóbb (6) bekezdésének azon rendelkezése alapján, amely szerint nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg. Az e rendelkezés alapján kialakult következetes bírói gyakorlat értelmében vizsgálható azon szerződési feltétel tisztességtelensége, amely a jogszabály rendelkezését tölti ki tartalommal (Kúria Gfv.VII.30.570/2017/5. közzétéve: BH2018. 256.; Gfv.VII.30.067/2018/7.). A perbeli kölcsönszerződések megkötésének időpontjában nem volt hatályban olyan jogszabály, amely előírta vagy kifejezetten megengedte volna a tőkeösszeg meghatározott százalékában megállapított kezelési költség kikötését. A kezelési költség fogalmának egyes jogszabályokban való előfordulása a fentiek értelmében nem teszi alkalmazhatóvá az rPtk. 209. § (5) bekezdésének alkalmazását.

[37] A kezelési költség – amint arra a másodfokú bíróság is helytállóan utalt, szemben az alperes álláspontjával – nem tartozik a főszolgáltatás körébe (Kúria Gfv.VII.30.356/2019/11. részítélet [38], Gfv.VII.30.088/2020/10. számú ítélet [34]), ezért az ezt előíró szerződéses kikötés tisztességtelenségének megítélésekor annak világossága és érthetősége mellett vizsgálni kell a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását is (93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdés, 5. cikk, EUB C-621/17. számú ítélet 49. pont). A másodfokú bíróság ez utóbbi kritériumok tekintetében ítélte a kezelési költséget az adott esetben tisztességtelennek, önmagában abból az okból, hogy azt az alperes százalékos mértékben és devizához kötötten határozta meg.

[38] A Kúria megítélése szerint az rHpt. 2011. november 15-től hatályba lépett 210. § (5a) bekezdéséből nem következik, hogy e jogszabályi előírásnak nem megfelelő korábbi szerződéses rendelkezés automatikusan tisztességtelennek minősül. Az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét a szerződés megkötésekor fennálló körülmények alapján kell értékelni, azt vizsgálva, hogy a nem a főszolgáltatás körébe tartozó rendelkezés az átláthatóság követelményének teljesülése mellett megfelel-e az EUB C-621/17. számú ítéletében is hivatkozott, az Aziz ügyben felállított tisztességtelenségi kritériumoknak (EUB C-415/11. sz. ítélet 69. pont). A jóhiszeműség követelménye abban az esetben érvényesül, ha a bank a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta, hogy utóbbi egyedi tárgyalást követően is elfogadja az érintett feltételt.

[39] Ez abban az esetben valósul meg, ha a kezelési költség címén felszámított szolgáltatások észszerűen a kölcsönhöz kapcsolódnak (ténylegesség elve) és e mellékszolgáltatás ellenértéke nem aránytalan, amelynek megítéléséhez a kölcsön összegén kívül figyelembe kell venni a szerződés további rendelkezéseit is, elsődlegesen a kamat mértékét. Abban az esetben ugyanis, ha a bank a kezelési költséget a hitelezési tevékenységhez tipikusan hozzátartozó szolgáltatások ellentételezéseként köti ki, amint arra a perben az alperes hivatkozott, úgy ezen költségek, illetve szolgáltatások ellenértéke adott

esetben akár a kamatban is elszámolható lenne. Erre tekintettel a főszolgáltatásként kikötött ellenszolgáltatásnak (az ügyleti kamatnak) arányosan csökkennie kell (Kúria Gfv.VII.30.356/2019/11.; Gfv.VI.30.294/2021/7.).

[40] A Kúria megítélése szerint a fentebb kifejtettekre tekintettel önmagában az, hogy az kezelési költséget az alperes átalány jelleggel a devizában nyilvántartott kölcsönösszeg százalékos mértékében határozta meg, nem eredményezi annak tisztességtelenségét, mert amennyiben az a szerződéskötés idején elérhető hasonló kondíciójú kölcsönökhöz képest nem jelentett a felperesre nézve többletkötelezettséget, illetve egyéb hátrányt, úgy alappal feltételezhető, hogy azt a felperes egyedi megtárgyalást követően is elfogadta volna. A Kúria a kezelési költség ilyen meghatározását más döntéseiben sem találta tisztességtelennek (Gfv.VII.30.088/2020/10.; Gfv.VI.30.294/2021/7.).

[41] Az elsőfokú bíróság bár vizsgálta a kezelési költség mértékét, azonban nem a jelen határozatban kifejtett szempontok alapján, a másodfokú bíróság pedig eltérő jogi álláspontja miatt a fellebbezésben hivatkozottak ellenére ezen vizsgálatot szintén nem végezte el. A Kúria megítélése szerint ezért a felülvizsgálati eljárásban ennek tárgyában hozott döntés megfosztaná a feleket a nyilatkozattétel és a jogorvoslat lehetőségétől.

[42] Mindezekre tekintettel a Kúria az rPp. 213. § (2) bekezdése szerint hozott részítéletével az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján a rendelkező részben írtaknak megfelelően az árfolyamkockázat tekintetében érdemi határozatot hozott, míg a kezelési költség vonatkozásában a jogerős közbenső ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[43] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a jelen határozatban kifejtett szempontoknak megfelelően a jóhiszeműség és egyensúly (arányosság) feltételei együttes teljesülését kell vizsgálnia, tehát azt, hogy a kezelési költség felszámításával (a kamat és a kezelési költség mértékére tekintettel) a felperes terhére kialakult-e jelentős egyenlőtlenség a szerződéskötéskor hasonló kondíciókkal (pl. pénznem, futamidő, kockázati besorolás) rendelkező kölcsönszerződésekben alkalmazott piaci kamatok figyelembevételével. Ehhez támpontot nyújthatnak az alperes fellebbezésében és a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott, az MNB által közzétett adatok, illetve a felek e körben előadott esetleges további nyilatkozatai, bizonyítási indítványa.

Záró rész

[44] A felperes a keresetében a kölcsönszerződések érvénytelensége jogkövetkezményének levonását kérte, egységesen elszámolva az árfolyamkockázat és a kezelési költség általa állított tisztességtelensége eredményeként az őt az egyes szerződések alapján még terhelő fizetési kötelezettséget. Erre tekintettel nem volt mód a részítélettel véglegesen lezárt kereseti kérelem tekintetében sem dönteni a perköltség viseléséről. Erre figyelemmel rendelkezett a Kúria az elsőfokú ítélet teljes perköltségre vonatkozó részének hatályon kívül helyezéséről, továbbá az rPp. 275. § (5) bekezdése alapján a peres felek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeit – figyelemmel a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet

3. § (3) és (5) bekezdéseire – áfával növelten csak megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell határoznia.

[45] A részítélet elleni felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

[46] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján – kérelemre – tárgyaláson bírálta el.

Alkalmazott jogszabályok és joggyakorlat

[47] 1959. évi IV. törvény 209. § (1), (2), (5) bekezdés

[48] 2/2014. PJE határozat, Jpe.I.60.015/2021/15.

[49] Gfv.VI.30.294/2021/7.; Pfv.VIII.20.783/2021/6.; Gfv.VI.30.226/2021/9.;
Gfv.VII.30.286/2020/5.; Gfv.VII.30.356/2019/11., Gfv.VII.30.088/2020/10.;
Gfv.VI.30.294/2021/7.

A döntés elvi tartalma

[50] Az elszámolás során egyébként orvosolt árfolyamrés alkalmazása és az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelen szabályozása önmagában, minden további vizsgálat nélkül nem tette átláthatatlanná a szerződés megkötésekor a felperesre háruló kockázatokat. Az ügyfélértékelő a felperes fizetési kötelezettségét együttesen befolyásoló tényezők kumulatív hatását is figyelembe véve kellő részletességgel volt. Abból a felperes felmérhette és megérthette, hogy a fizetési kötelezettségi alakulását az árfolyamváltozás mellett, illetve attól függetlenül is más tényezők is befolyásolják, illetve befolyásolhatják.

[51] A kezelési költség nem tartozik a főszolgáltatás körébe. A fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezéssel kikötött kezelési költség tisztességtelenségének megállapítása iránti perben a világos és érthető megfogalmazás (átláthatóság) mellett vizsgálni kell, hogy az megfelel-e a jóhiszeműség, valamint az egyensúly (arányosság) elvének.

Budapest, 2022. június 21.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

S.K.

bíróági ügyintéző

